

Luc. 13.

phetam extra Ierusalem. Sed nos ab eo docti & spū
sancto iustructi, horū exempla refugientes, confitea-
mur cum Petro, quia hic est filius dei uiui, qui ppter
nos, & propter nostram salutem uenit in mundum,
& iterum uenturus est iudicare uiuos & mortuos.

FERIA SECUNDA

post Latere. Iohannis ij.

In illo tēpore Prope erat pascha Iudæ
orū, & ascendit Iesus Hierosolymā. Et rel.

Descendit Iesus
Capharnaū ipse
et mater eius, et
fratres eius, et discipu-
licus, ibiq; manserūt
non multis diebus. Et
prope erat pascha Ju-
dæorum, et ascendit Je-
sus Hierosolymā. Bñ
enim euāgelista ait descen-
disse Iesum in Capharnaū.
Capharnaū uero uilla pul-

cherrima interpretatur, significans hunc mundum,
ad quem dñs noster Iesus Christus pro salute huma-
ni generis, à paterna sede nunquam recedens, descen-
disse dicitur. Sed solet mouere quosdā, quod in exor-
dio lectionis huius euāgelicæ dictum est, quia descen-
dente Capharnaum dño, nō solum mater & discipu-
li, sed & fratres eius secuti sunt eum. Nec de uere hæ-
retici, qui Ioseph uir; Mariæ semp uirginis, putarēt

ex alia uxore genuisse eos, quos fratres dñi scriptura appellat: alij maiori perfidia, hos eum ex ipsa Maria post natum dñm generasse putarent. Sed nos fratres charissimi absque ullius scrupulo quaestione scire & confiteri oportet, non tm̄ beatam dei genitricē, sed & beatissimum castitatis eis testem atq; custodem Ioseph ab omni prorsus actione coniugali mānisse semper immunem, nec natos, sed cognatos eorum more scripturae uisitato fratres & sorores saluatoris uocari. Deniq; Abraam hoc modo loquitur ad Loth, Ne quaeſo sit iurgium inter me & te & pastores meos & pastores tuos, fratres enim sumus. Et Laban ad Iacob: Num, q̄a frater meus es, gratis seruias mihi? Et quidem cōstat, quia Loth filius Aran fratris Abraā, & Iacob filius Rebeccae sororis Laban, sed p̄pter cognationē sunt fratres nuncupati. Hac ergo regula in scripturis sanctis (ut dixi) frequentissime etiā cognatos Mariae uel Ioseph fratres dñi appellatos oportet intelligi. Quod aut̄ propinquante pascha Iesus ascendit Hierosolymam, nobis p̄fecto dat exemplū, quantum animi uigilantia dñicis subiici debeamus imperijs, cū ipse in hominis infirmitate apparens, eadē quae ex diuinitatis autoritate fratuit decreta, custodiat. Ne em̄ putarēt serui, absq; crebris orōnum honorumq; actuum uictimis, uel flagella euadere, uel praemia se posse percipere, etiā inter seruos ipse ad orādum immolandumq; dei filius ascendit. Qui ueniens Hierosolymam, quid ibi gerentes inueniret, qd̄ ibidē gesserit uideamus. Et inuenit (inquit) in templo uendentes b oves ⁊ oues ⁊ columbas ⁊ numularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, oēs eiecit de tēplo, oues quoq;

Gene. 19

Gene. 19

et boues, et numulariorum effudit aures, et mensas
 subuertit. Boues & oues & columbae ad hoc eme-
 bantur, ut offerrent in templo. Numularii ad hoc sede-
 bant ad mensas, ut inter emptores uenditoresque ho-
 stiarum propria esset pecunia taxatio. Videbant ergo
 licite uendi in templo, quae ad hoc emebant, ut in eodem
 templo offerretur domino. Sed nolens ipse dominus aliquid in do-
 mo sua terrenae negotiationis geri, nec eius quidem
 quae honesta putaretur, negotiatores iniustos foras
 omnes simul cum his quae negociabatur eiecit. Quid ergo
 fratres mei? quod putamus faceret dominus, si rixis dissi-
 dentibus, si fabulis uacantes, si risu dissolutos, uel alio quo-
 libet scelere inueniret irretiatos, qui hostias, quae sibi
 immolarent, ementes in templo uidit, & eliminare festi-
 nauit? Haec propter illos diximus, qui ecclesiam ingressi,
 non solum intentione orandi negligunt, uerum etiam de-
 tractionibus insequuntur, addentes uidelicet peccata pec-
 catis, & quasi funem sibi longissimum in cauda eorum au-
 gmentatione texentes, nec timentes ex eo districti iu-
 dicis examinatione damnari. Nam bis quidem in san-
 cto euangelio legimus, quod ueniens in templo dominus,
 huiusmodi negotiatores eiecit. Nunc uidelicet. I.
 tertio ante passionem suam anno, sicut & huius euan-
 gelistarum sequentibus scriptis agnoscimus, & ipso quo
 passus est anno, cum ante quinque dies paschae sedens in
 alino Hierosolymam uenisset. Sed hoc idem in templo
 sanctae ecclesiae domini examine ac quotidiana uisitatione
 geritur, omnis qui recte sapit, intelligit. Unde multum tra-
 menda sunt haec dilectissimi mihi, & digno expauescenda
 timore, sedulataque praecauendum industria, ne ueniens
 improprie, peruersum quod in bonis, unde merito fla-
 gellari, ac de ecclesia eiici debeamus, inueniat. Et ma-

time in illa, quæ specialiter domus orõnis uocabit, obseruandum, ne quid ineptum geramus, ne cū Corinthiis audiamus ab Aposto lo : Nunqd domus nõ habetis ad agenda uel loquenda tēporalia, aut eccle-
1. Corin. 13
 siam dei cõtemnitis? Et ppheta cum loqueret, dicēs Iudæis: **Dilectus me⁹** in domo mea fecit scelera multa. Et quidem gaudendū est, quia ipsi sumus in bapti-
Jeremi. 22
 smo templum dei, teste Apostolo qui ait: **Templum em̄ dei sanctū est, quod estis uos, ipsi ciuitas regis ma-
1. Corin. 3
 gni, de qua canit: Fundamenta eius in montibus sanctis, i. fundamēta ecclesiæ in soliditate fidei apostolorum & prophetarum. Sed non minus tremēdum quod præmisit Apostolus, dicēs: Si quis autē templū dei uiolauerit, dispdet illū deus, Et ipse iudex iustus: Disperdam (inquit) de ciuitate domini oēs qui operantur iniquitatem. Gaudendū quia in nobis pasche solēnitas agitur, cum de uitijs ad uirtutes trāsire satagimus. Pascha quippe transitus dicitur. Gaudendū, quia nostra pectora ciuitatē uidelicet suam uisitares quia idem pascha nostræ bonæ actiõis præsentia sugperiatris illustrare dignatur, Sed timēdum satis, ut ne nos in ciuitate sua aliud quàm ipse diligit agentes inueniat, & ipse nobis qualē nõ diligimus districtus creator ostendat, id est, ne nos in templo nūmularios, ne uenditores ouium, columbarumue reperiens, damnet. Boves quippe doctrinā uitæ cęlestis, oues opa munditiæ & pieratis, columbæ sancti spiritus dona designāt. Quia nimirum bouum iuuamine solet ager exerceri, ager est domini cor, cęlesti exultū doctrina, & suscipiendis uerbum dei præparatum rite seminibus. Oues innocenter sua uellera uestiendis hominibus præstāt. Et spiritus super dominum in colum-**

bæ specie descendit. **V**edunt aut boues, qui uerbum
 euangelij nõ diuino amore, sed terreni quæstus inui-
 tu audiētibus impendunt. **Q**uales reprehendit Apłs,
 quia **C**hristũ nunciarent non sincere. **V**endūt oues,
 qui humanæ gratia laudis opera pietatis exercēt. **D**e
 quibus dñs ait, quia receperūt mercedem suam. **V**en-
 dūt columbas, qui acceptã spiritus gratiam, non gra-
 tis, ut præceptũ est, sed ad præmiũ dant: qui impositi-
 onem manus, qua spiritus accipitur, etsi nõ ad quæ-
 stum pecuniæ, ad uulgi tñ fauorem tribuunt, qui sa-
 cros ordines non ad uitæ meritũ, sed ad gratiã largiũ-
 tur. **N**ummos mutuo dant, qui non simulate celesti-
 bus, sed aperte terrenis rebus in ecclesia deseruiunt,
 sua quærentes, nõ quæ Iesu Christi. **V**erũ huiusmo-
 di operarios fraudulentos quæ merces maneat ostē-
 dit dñs, cum factõ de funiculis flagello omnes eiecit
 de templo. **E**ijciuntur enim de parte sortis sanctorũ,
 qui inter sanctos positi, uel siēte bona, uel aperte faci-
 unt opera mala. **O**ues quoq; & boues eijcit, q̃a taliũ
 uitã pariter & doctrinam ostendit esse reprobã. **F**u-
 niculi quibus flagellãdo impios de templo expulit,
 crementa sunt actionum malarũ; de quibus materia
 damnandi reprobos districto iudici datur. **H**inc ete-
 nim dicit **I**saias: **V**g qui trahitis iniquitatẽ in funicu-
 lis uanitatis. **E**t in prouerbijẽ **S**alomon: **I**niquitates
 (inquit) suæ capiunt impium, & funibus peccatorum
 suorum cõstringitur. **Q**ui enim peccata peccatis pro-
 quibus acrius damnetur accumulãt, quasi funiculos
 quibus ligetur ac flagelletur, paulatim agendo pro-
 longat. **N**ummuliariorum quoq; quos expulerat, ef-
 fudit rēs, & mēsas subuertit, quia damnatis in fine re-
 probis, etiam ipsarũ quas dilexere rerum tollet figu-

Isaie. 5

Prouer. 5

ram, iuxta hoc quod scriptū est: Et mundus trāsibit, **1. Johan. 2**
 & cōcupiscentia eius. **Et his qui colūbas vēde-**
hāt dicit: Auferte ista hinc. & nolite facere do-
rum patris mei domū negociatiōis. Venditi-
 onē colūbarū de tēplo auferri prācepit, qā grā spi-
 ritus gratis accipi, gratis debet dari. Vñ Simō ille ma-
 gus, qui hāc emere pecunia uoluit, ut maiori precio **Actū. 8**
 uenderet, audiuit: Pecunia tua tecū sit in perditionē.
 Non est tibi pars neq; fors in sermone hoc. **Notandū**
 aut, quia non solū uenditores sunt columbarū, & do-
 mum dei faciunt domū negociatiōis, qui sacros ordi-
 nes largiendo, preciū pecuniæ uel laudis uel etiā ho-
 noris inquirunt: uel hi quoq; qui gradū uel gratiam
 in ecclesia spiritualē, quā deo largiente perceperē, nō
 simplici intentione, sed cuiuslibet humanæ causa re-
 tributionis exercent, contra illud apostoli **Petri. 4**
Qui loquit quasi sermones dei, qui ministrat tanq̄ ex uir-
tute, quā administrat deus, ut in omnibus honorifice
tur deus per Iesum Christū. Quicūq; ergo tales sunt,
 si nolunt ueniēte dño de ecclesia auferri, auferāt ista
 de suis actibus, ne faciant domū dei domū negociati-
 onis. **Nec prātereundū, quia solite nobis scriptura**
 urāq; saluatoris nostri narurā, & humanā uidelicet
 cōmendat & diuinā. **Vt enim uer⁹ dei filius intelli-**
 gat, audiamus quod ipse dñs ait: [**Nolite facere do-**
rum patris mei, domū negociatiōis.] **Aper**te nanq;
 se filiū dei patris ostendit, q̄ templū dei domū sui pa-
 tris cognominat. **Vt rursus uer⁹ hoīs filius sentiāt,**
 recolamus quod in huius capite lectionis descendēs
 in Capharnaū, matrē comitem habuisse perhibetur.
 Sequitur: **Recordati uero sunt discipuli eius,**
quia scriptū est: Zelus domus tuæ comedit **psalm. 68.**

me. Zelo domus patris saluator eiecit impios de templo. Zelemus & nos fratres charissimi domū dei, & quantum possumus, ne qd in ea prauum gerat, insistamus. Si uiderimus frēm, qui ad domū dei prinet, supbia tumidū, si detractiōibus assuetū, si ebrietati seruientem, si luxuria eneruatū, si iracundia turbidū, si alij cuiquā uitio substratū, studeamus in quantum facultas suppetit castigare, polluta ac peruersa corrigere, & si quid de talibus emendare nequimus, nō sine acerrema mēte sustinere dolorē. Et maxime in ipsa domo orōnis, ubi corpus dñi cōsecratur, ubi angelorū præsētia semp̄ adesse nō dubitatur, ne quid ineptū fiat, ne quid quod nostrū fraternam uel orationē impediat, totis uiribus agamus. Sequit̄: **Responderūt ergo Iudæi: Quod signum oñdis nobis, quia hæc facis?** **Respōdit Iesus & dixit eis: Soluite templū hoc, & in tribus diebus excitabo illud.** De quo tēplo dicat euangelista post aperuit, uidelicet de tēplo corporis sui, quod ab illis passione solutum, ipse post triduū excitauit de morte. Quia ergo signū quærebant à dño, quare solia cōmercia, p̄scere debuerit è templo, respōdit rectissime impios exterminare de templo, quia ipsum templū significauerit templū corporis sui, in quo nulla, p̄sus esset alicuius peccati macula. Neq; immerito typicū purgauerit à sceleribus templū, q̄ uerbi dei templū ab hominibus morte solutū diuinæ potētia maiestatis excitare posset à mortuis. **Dixerunt ergo ei Iudæi: Quadraginta & sex annis edificatū est templū hoc, & tu tribus diebus excitabis illud?** Quō intellexerunt, ita respōderunt. Sed ne nos quoq; spūalem dñi sermonem carnaliter sentiremus, euangelista subse-

ignenter de quo templo loqueretur, exposuit. Quod autē aiunt de tēplo, quadraginta & sex annis ædificatum est, nō primā, sed secundā illius ædificationē significant. Primus em̄ Salomon in maxia regni sui pace de centesimo & septem annorū opere perfecit, quod destructū à Chaldæis, post septuaginta annos ad iussionē Cyri Persæ laxata captiuitate, reædificari cœptum est. Sed filij transmigrationis opus quod principibus Zorobabel & Iesu faciebant, ppter impugnationem gentium uicinā, ante quadraginta & sex annos implere nequiuērūt: q̄ etiam numerus annorum perfectionem dñici corporis aprissime congruit. Tradunt etem̄ naturalium scriptores rerū, formam corporis humani tot dieꝝ spatio perfici: quia uidelicet primis sex à conceptione diebus lactis habeat similitudinē, sequēribus nouem uerratur in sanguinem: deinde duodecim solidetur, reliquis decem & octo firmet usq; ad perfecta lineamenta omnium membrorū, & hinc iam reliquo tempore usq; ad tempus partus magnitudine augeatur. Sex autē & nouē, & duodecim, & decem, & octo, quadragintaquinque faciunt, quibus si unum adiecerimus, id est, ipsum diem quo discretum per membra corpus crementum sumere incipit, tot nimirum dies in ædificatione corporis domini, quot in fabrica templi annos inuenimus. Et quia templum illud manufactum, sacrosanctam domini carnem, quam ex uirgine sumpsit, ut ex hoc loco discimus, figurabat, gaęque corpus eius quod est ecclesia, quia uniuscuiusq; fidelium corpus animamq; designabat, ut in plerisque scripturarum locis inuenimus. Adam uero primus post peccatū audiuit: Terra es, & in terram ibis. Secundus uero

Adam de seipso ait: [Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.] Sparus uero fuit primus Adam per uniuersum mundum, qui in secundo collectus est, quod significat nomen Adam, qui quatuor literis scribitur. i. αλφα, Αλτα: iterum αλφα & μί. q̄ quatuor literæ, quatuor partes orbis designant, in quas sparsus est Adam in filijs suis. ideo in principijs nominum partium mundi, hæc quatuor literæ leguntur. Nā ᾱρκτος q̄d est septentrio, ab ᾱ incipit: Ᾱριος, q̄d ē occidēs à δ̄ incipit: & ἀνατολή, q̄d est oriens, ab ᾱ etiam incipit: μεσημβρία quod est meridies, à μ̄ incipit, q̄ sunt partes orbis, ab his quatuor literis incipientes. Quæ literæ si in cōputo græco considerent, quadraginta sex faciunt. Nam ᾱ, unum: Α, quatuor: & iterū ᾱ, unum: μ, quadraginta, qui simul ducti, sunt quadraginta sex, m̄ ystice designant annos, quibus templum corporis Christi in utero uirginali ædificatum est, sicut superius diximus. Caro autē Christi, quæ de Adam sumpta est, destructa est à iudeis, & à seipso iterum ædificata est, secundum scripturas prophetarū. Et ideo dicit euangelista. Hoc em dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat de corpore suo, & crediderunt scripturæ, id est, prophetarum dictis, qui prædixerunt Christū tertiam die resurgere, & sermone quem dixit Iesus, i. quod ait, [Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.] Hoc est, tertiam die resuscitabo, q̄d uos soluitis in cruce. Sequit̄, Cum autē esset Iesus Hierosolymis in pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, uidentes signa quæ faciebat. Ipse autem Iesus non credebat semetipsum

eis, eo quod ipse nosset oēs. Et quia opus ei non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine. ¶ Non enim sic credebant in eum, ut digni essent Christū habitare in eis, quorū fides catechumenis comparari potest, qui credūt in Christum, sed Christus non credit seipsum eis. Quia **Johan. 3** nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum dei. Nemini uero se credit Christus, nisi qui dignus est introire in regnū dei. **Vn** de & ecclesiastica consuetudo catechumenis corporis & sanguinis Christi cōmunionem nō tradit, quia non sunt renati ex aqua & spiritu, quibus tantū creditur participatio corporis & sanguinis Christi.

FERIA TERTIA
post Laetare Iohannis VII.

In illo tēpore: Iam die festo mediāte, ascen-
dit Iesus in templum, & docebat. & mira-
bantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic lite-
ras scit, cum non didicerit? Et reliqua.

Ille qui latebat, docebat & palam loquebatur, & non timebat. Illud enim, ut lateret, erat exempli, hoc potestatis, sed cū doceret, mirabantur Iudæi. Oēs quidem (quantū arbitror) mirabant, sed nō oēs cōuertebant. **Vn** de admiratio: Quia multi nouerāt, ubi natus, quemadmodū fuerit educatus, nunq̄ cum uiderant literas discenē, audiebant tamē de lege disputātem, legis testimonia proferentē, quæ nemo potest proferre nisi legisset, nemo legerit nisi literas didicisset, & ideo mirabant. Eorum autē admiratione, ma-